

Szindbád tulajdon személyének feltámasztásáról elmélkedik

A vörös postakocsi újra elindul

„Közelgetek hát újra, kőszá árnyak,
kik hajdan már feltűntek nekem...”
(Faust)

Ebben a furcsa, feszült évben Szindbád már kora tavasszal a tengerre vágyakozott (mint arról már be is számoltam), s úgy tűnt föl, egyszerűen nem bír magával, megőrül a városi nyüzsgéstől és bűztől. Am elmult a hisztérikus tavasz, benne gázolunk már a nyárban, s ő még mindig a városban van. Szinte menekül a nap elől, a nyüzsgés elől, melyre egyébként annyira áhítozott. Amikor a minap ránk tört az utóbbi évek egyik legbrutálisabb zivartara, nem lepődtem meg, hogy a foszforos villámlások és csattogások közepette ott volt a szobámban. És mintha abba sem hagyta volna végeérhetetlen monológját, ekképpen beszélt.

– Azt kérdezted, tisztelt barátom-uram: miért nem az adriai partokon lebzselek, noha a minap erről a vágyamról beszéltem hosszasan és érzelmesen? (Kérdezte az ördög, gondoltam, de miután ilyenkor a hajós egyszerűen „lelőhetetlen”, néma maradtam.)

– Mostanában néha meglátogatom öreg barátomat, a varázslót, itt, a József körút hetvenhétben, aki utóbb két pompás kötettel is megajándékozott bennünket. Felkavart engem ez a két könyv, mit mondjak, szellemeket látok, és társalkodom velük folyamatosan (mondotta Szindbád). Tegnap például három látványosan idéltlenkedő, léha krakélért kísérgetem a körúton (Esti, Kanicskyt és Sárkányt), a hatalmas önbecsüléssel felvértezett irodalmi süvölvényeket. Láttam őket (telki szememmel) a New York kávéház gyanús és fenyegető zúgásában, ahogy elmerültek a bugyborékoló pocstában. Ebben az általuk zubogó korhelyes levelesnek nevezett matériában távlatok és lendületek voltak érzékelhetőek. Ifjaink azt érezték, hogy mennek valahová, hogy haladnak előre. A New York megtelt az árnyak táncával. Itt volt szinte mindenki, aki számított, és azok is, akik nem számítottak – ez utóbbiak gunyoros mosollyal, leereszkedően tekingettek mindenkire. Ott volt, ugye, Arady a festő, aki firenzei lovaglórúhában

fényképezte le magát, amint zongorázik; Beleznay, a műgyűjtő, és Eliár, az ideg orvos; feltűnt Kapunovits, a tragikus színinövendék, és Belényes, a hivatásos intrikus és leleplező; Kotra, a dramaturg, aki tiszta irodalmat követelt, és egy oly szindarabért lelkesedett, melyben a kulcs és kulcslyuk mély metafizikai vitát folytat egymással. És ott nyüzsgöttek a gyakorló és önjelölt lírikusok,

ki a kezéből az agg varázsló (Tabán, a háromszáz éves... és Krúdy világa), az rólam szól, az én feltámasztásom a lényeg benne. Krúdy úr közvetítésével persze, az ő finom, erős művészetét által. Maestro Zórád Ernő 1911-ben született, egy Hont megyei kicsi faluban, s az ő életében minden a múlt századba nyúlt vissza. Az őt körülvevő emberek mind-mind a múlt században születtek, stí-

kat lebegtetnek. Amikor fellapoztam ezt a kék velúrba kötött mesealbumot, egy rekedtes, kongó hangot is hallottam az idők kútjából, a már beteg torokú Babitsét: „A villany a földi / a csillag az égi / a villany az új / a csillag – a régi”...

– A szenzációs öreg ma is vállalja Aggházy Szilárd és Margittay Tihámér *genre* stílusát. Aki engem akar feltámasztani (mormogta Szindbád), an-

talembereket tüzes szerelmi ígérekkel gyötört, miközben a padokban az öregasszonyok úgy ültek körülöttük, mint régi imakönyvekben a fakult nagybetűk. Ott volt azután Szépvadászné, akinek útolérhetetlen szimata volt a jó borok iránt... A Tabánban csak azt kellett megtudni, hogy mely kocsmát látogatja Szépvadászné, és a bor minősége garantírozva volt. Na és H. Galamb Irma, a kacér

leimet levagdalták volna... S ami a legnagyobb elvetemültség jele: sohasem tudtam megbocsátani a nőknek. Természetfölötti tüneményt véltem bennük, a szentek hűségét és a vértanúk jóságát kértem tőlük számon, kezeimben kést szorongattam gyilkos indulattal, ha a nők másokéi lettek – noha én már rég elutaztam a városból...

– Hogy mit szerettem még rajtuk kívül? Szerettem a nők lábait nézni és a hófúvásos időjárást. Az izzadmányos szagú vidéki tánciskolát, és a kis vendégfogadót, ahol a fogadónénak ismeretlenül szöktetést ígértem. Az őszi ligetek vérfoltos faleveleit és az elhagyott szélmalomokat, ahol majd egyszer meg szándékoztam gyilkolni azt a nőt, akit a legjobb szerettem. Szerettem továbbá ártatlanságú, sokgyermekes nőket felizgatni vad vallomásokkal, majd hirtelen továbbutazni. Mindent szerettem, ami hazugság, illúzió, elképzelés – regény, és nem vigasztalt az a százhet nő, kik viszontszerettek, mert rájöttem, hogy senkik és semmik voltak.

– Krúdy... a jó öreg, elnyűhetetlen Krúdy...

– Bizony – igen tisztelt ecsem-bátyám – épp hetvenöt esztendeje annak, hogy e hatalmas ember tavaszi szélből, nyári erdővarázsából, őszi esőkből és téli hófúvásokból előderengő szellemalakká változott. Ha magával nem is, de teremtett alakjaival azóta hány-szor találkozhattunk! (Főként velem, szúrta közbe szerényen Szindbád.) Ezért és ily módon beszélgethetünk most mi is egymással, barátom... Ahogy az irodalom silányodik, az ő árnyéka egyre nő. Néha te is érezhetsz egy súlyos, de mégis bársonyos kezét a homlokodon, s meghallhatsz egy rekedtes hangot: fiaim, szeretlek benneteket, akkor is, ha a valóságot hessegetitek el magatok felől, mert én tudom: hamar kitalaszta a világ százezernyi csalását és alakoskodását – s szívetek azt kívánja, ami nem e világból való.

Behunyt szemmel hallgattam e különös szónoklatot. Mire kinyitottam, Szindbád már nem volt sehol.

Baróti Szaboles

ZÓRÁD ERNŐ AKVARELLJEI

fényképészek, filozófusok, eszelős alakok.

– És láttam őket az éjszakai utcákon kóborolni, öreg kéjnőkkel társalogni, idegen lakásokban szorongani, majd visszatérni a kávéházba, ahol a magas szellemi tivornya zajlott az elhasznált, nehéz levegőben.

– Hagyjuk is ezt a témát, mert elérzékenyülök (dünnyögte Szindbád). Amit most adott

luskus, tempójuk, lelkük ott gyökerezett. Kedvenc írói tehát Jókai és Krúdy valának.

– Ebben a megveszekedett, lassan az elemi szakmai tudást is lesajnáló, megvető, kusza és üres korban ő makacsul a régit akarja felmutatni. Míg a képeit nézem (mondta Szindbád), mintha Vivaldi zenéjét hallanám, a holdog, emelkedő ütemeket, melyek finom fájdalma-

nak mindenekelőtt a nőkből kell kiindulnia, és hozzájuk is kell visszatérnie, tisztelt barátom-uram! Az életemet furcsa, némileg eszelős nőcskék népesítik be. Ott volt példának okáért Fruzsina, akit elhagyott a férje, egy vadállati alak, aki korbáccsal verte őt, de ő valahol mégis visszavárta, éjjelente rémekkel küzdött, és egy ódon, budai templomban éretlen fia-

és üres színész-nőcske, aki először tizenhat éves koromban vetkezett le nekem – oda nem adva magát –, majd úgy tízévenként meghívott ozsonnára, mígnem utoljára a finomkodóan riasztó öreglányt harsány kacajjal ott nem hagytam.

– Egyébként rendkívül nagy gazember voltam női tekintetben, a középkorban valamennyi börtönt végigültem volna, fü-

